

Rakennusteollisuuden ja suurten kaupunkien yhteistyöasiakirja

Rakennetussa ympäristössä toteutetut luontotoimet ovat keskeisessä roolissa kaupunkien luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa. Ne tukevat kaupunkilaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä kaupunkien vetovoimaisuutta ja taloudellista menestymistä. Suomen kymmenen suurinta kaupunkia ja Rakennusteollisuus RT (jäljempänä RT) jakavat yhteisen tavoitteen luontokadon pysäyttämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden kääntämiseksi elpymisuralle vuoteen 2030 mennessä.

RT on omassa biodiversiteettitiekartassaan tunnistanut luontoa vahvistaviksi toimikseen muun muassa luonnonvarojen käytön vähentämisen, kiertotalouden edistämisen sekä lieventämishierarkian noudattamisen (vältä, vähennä, ennallista, kompensoi). Tiekartassa korostetaan myös yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyön välttämättömyyttä luontokadon pysäyttämiseksi, ja kaupungit on tunnistettu yhdeksi keskeisimmistä sidosryhmistä.

RT haluaa tukea Tampereella vuonna 2024 laaditun ja Espoossa vuonna 2025 päivitetyn kaupunginjohtajien ja pormestareiden luontojulkilausuman tavoitteiden toteutumista. Luontojulkilausumassa on myös todettu, että kaupunkiluonnon vahvistaminen edellyttää kaupunkien oman aktiivisen toiminnan lisäksi yhteistyön tiivistämistä rakennusteollisuuden kanssa.

Tämä RT:n ja suurten kaupunkien yhteistyöasiakirja on laadittu konkretisoimaan yhteistä tahtotilaa. RT haluaa omalta osaltaan kannustaa myös muita toimialoja tukemaan luontojulkilausumaa.

Luontositoumuksen myötä RT ja kymmenen suurinta kaupunkia tiivistävät yhteistyötä kolmella sovitulla alueella. Erityinen painopiste on lievennyshierarkian hyödyntämisessä rakennushankkeissa ja rakennetussa ympäristössä. Luontositoumuksen yhteistyöalueet on valittu niiden vaikuttavuuden, kustannustehokkuuden ja toteutettavuuden perusteella. Yhteistyötä rakennetaan RT:n, halukkaiden kaupunkien ja halukkaiden yritysten kesken yhteisissä teemakohtaisissa dialogeissa. Koollekutsujana toimii joko RT tai jokin kymmenestä suurimmasta kaupungista. Dialogeissa sovitaan yhteistyön mallista ja koordinoinnista.

Yhteistyöalueet

1. Luontotiedon ja hyvien käytäntöjen jakaminen

Kaupungeilla ja myös rakennusalan yrityksillä on runsaasti luontotietoa ja hyviä käytäntöjä, joiden jakaminen voi kustannustehokkaasti edistää rakennetun ympäristön luontotoimia ja tukea lievennyshierarkian soveltamista.

Samoilla alueilla toteutetaan usein useita hankkeita, joiden yhteydessä kunnat ja rakennuttajat laativat selvityksiä alueen luonnosta sekä suunnitelmia paikallisista luontoratkaisuista. Näiden selvitysten kokoaminen tarkoituksenmukaisessa laajuudessa auttaisi muodostamaan kokonais kuvan, mikä tehostaisi luonnon huomioimista suunnittelu- ja rakennusprosessissa. Samalla myös kaupunkilaiset voisivat oppia ymmärtämään lähiluontoaan paremmin.

Viheralueilla ja -rakenteilla on keskeinen merkitys rakennetun ympäristön luonnon vahvistamisessa. Kaupungeilla ja yrityksillä on hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja viheralueiden koko elinkaaren hallinnasta aina suunnittelusta hoitoon ja kunnossapitoon. Näiden käytäntöjen jakamisella ja skaalaamisella voi saavuttaa merkittäviä luontohyötyjä kustannustehokkaasti.

Myös rakennustyömaalla voidaan huomioida luonto esimerkiksi hankintojen kautta, säilyttämällä olemassa olevaa luontoa, hallitsemalla hulevesiä ja parantamalla maaperän laatua. Selkeät ohjeistukset luontoa kunnioittavista työmaakäytänteistä tukevat paikallisuontoa työmaa-alueiden ulkopuolellakin.

RT:n, yritysten ja kaupunkien yhteistyön tavoitteena on luoda toimintamalli luontotiedon ja hyvien käytäntöjen jakamiseksi. Toimintamalli kannustaa kaupunkia kokoamaan ja jakamaan luontotietoa. RT puolestaan kouluttaa alan yrityksiä tuottamaan ja hyödyntämään laadukkaita, hankkeen vaikutusalueeseen perustuvia luontoselvityksiä, edistää selvitysten jakamista ja ohjaa toimimaan tiedon pohjalta siten, ettei luonnon monimuotoisuus heikkene suunnittelu- ja rakennustyössä. Lisäksi pyritään kehittämään yhteistyömalli hyvien käytäntöjen jakamiseksi viheralueiden elinkaaren hallinnassa ja työmaaohjeistusten kehittämisessä. RT sisällyttää nämä luonto-ohjeistukset työmaakäytäntöihin, tuottaa ohjeet paikallisluonnon ja vesistöjen huomioimiseksi sekä kouluttaa yrityksiä toimimaan niiden mukaisesti.

2. Luonnon monimuotoisuuden huomioiminen maankäytön suunnittelussa

Kaupungit vastaavat maankäytön suunnittelusta ja niillä on laaja asiantuntemus maankäytön suunnittelusta, maankäytöstä ja luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta. Myös rakennusteollisuuden yrityksillä on kokemusta ja tietoa luontoon liittyvistä haasteista ja mahdollisuuksista maankäytössä. Maankäytön suunnittelussa toimintatapojen ja yhteistyön kehittäminen voisi vahvistaa luonnon monimuotoisuuden huomioimista, erityisesti lievennyshierarkian ensimmäisissä vaiheissa eli luontohaittojen välttämiseksi ja vähentämiseksi. Dialogin käyminen yhteisistä tavoitteista huomioiden kummankin osapuolen vahvuuksia, voi varmistaa ajankohtaisen tiedon käytön ja käytännön ratkaisut luonnon monimuotoisuuden huomioimisessa. Yhteisiä periaatteita luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi voidaan kehittää muiden muassa kumppanuuskaavoituksella, josta kaupungeilla on jo runsaasti kokemusta.

RT:n, yritysten ja kaupunkien yhteistyön tavoitteena on edistää dialogia luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta maankäytön suunnittelussa ja kehittää tiedonkulkua. Lisäksi voidaan kehittää erilaisia yhteistyön muotoja, kuten kumppanuuskaavoitusprosesseja, jotka huomioivat luonnon monimuotoisuuden, joihin RT:n yritykset sitoutuvat ja joita kaupungit toteuttavat yhdessä eri sidosryhmien kanssa.

3. Luonnonarvomarkkinoiden vauhdittaminen

Ekologiset kompensatiot ovat lievennyshierarkian viimesijainen keino, jolla voidaan saavuttaa luontopositiivisuutta myös sellaisissa rakentamishankkeissa, joissa luontoarvoja paikallisesti menetetään. Suomessa viranomaisvahvistettuja ekologisia kompensatioita ja luonnonarvomarkkinoita edistetään vauhdilla ja niiden kehittäminen on kirjattu RT:n biodiversiteettikarttaan. Edelläkävijäkaupungit ovat jo ottaneet kompensatioita käyttöön. Yritysten ja kaupunkien yhteistyöllä voidaan etupainotteisesti kehittää luonnonarvomarkkinoita luonnon kannalta edullisille alueille niin, että hyvityksiä on saatavilla lähellä luontohaitan syntypaikkaa. Markkinoiden kehittymisen kannalta on tärkeää, että hyvityksiä on tarjolla laajasti eri puolilla Suomea. Yhteistyön ja toimivan luonnonarvomarkkinan myötä voidaan varmistaa, ettei kompensaation toteuttaminen muodostu hidasteeksi hankkeiden etenemiselle.

RT:n, yritysten ja kaupunkien yhteistyön tavoitteena on luoda toimintamalli, joka osaltaan vauhdittaa luonnonarvomarkkinan syntymistä Suomeen. Toimintamallissa kaupungit ja yritykset harkitsevat ekologisen kompensaation käyttöönottoa silloin, kun luontohaittaa ei voida välttää. RT sitoutuu kehittämään yritysten osaamista ekologisisessa kompensaatiossa siten, että yritykset voivat itse hyödyntää, kehittää ja myös tarjota kaupungeille ekologisen kompensaation projekteja edistämään luonnonarvomarkkinoiden syntymistä.

5.9.2025

5.9.2025

Espoossa 5.9.2025

Kai Mykkänen, Espoo, kaupunginjohtaja
Daniel Sazonov, Helsinki, pormestari
Timo Koivisto, Jyväskylä, kaupunginjohtaja
Soile Lahti, Kuopio, kaupunginjohtaja
Niko Kynnäräinen, Lahti, kaupunginjohtaja
Ari Alatossava, Oulu, kaupunginjohtaja
Lauri Inna, Pori, kaupunginjohtaja
Ilmari Nurminen, Tampere, pormestari
Piia Elo, Turku, pormestari
Pekka Timonen, Vantaa, kaupunginjohtaja
Aleksi Randell, Rakennusteollisuus RT, toimitusjohtaja